

SPELARNNA

OLLE HÖGSTRAND

SPELARNA

OLLE HÖGSTRAND

 SAGA
EGMONT

Olle Högstrand

Spelarna

Saga

Spelarna

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1972, 2018 Olle Högstrand och SAGA Egmont, an imprint
of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788726115345

1.E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

Till min Barbro

Travbanan

Nordmarkens travbana ligger i Årjäng i västra Värmland. Det är ett välskött företag. Totorekordet ligger på dryga miljonen. Hela bygden är hästgalen och på många gårdar driver man uppfödning i mindre skala.

Travbanan har fått sitt namn av Nordmarkens härad. Det är en typisk avfolkningsbygd med Årjäng som centralort. För över trettio år sedan blev Årjäng köping. Nu är köpingen degraderad till kommun.

Travbanan ligger vid E 18. Runt banområdet går det ett plank. Stallområdet ligger vid landsvägen. Det är en samling låga byggnader som kanske börjar bli lite omoderna.

Inne i varje stallavdelning finns det ett antal boxar för hästarna. Stallgången är tillräckligt lång för att medge att två hästar selas på samtidigt. Längst in med fönster mot landsvägen ligger en liten kammare. Där byter kuskarna om mellan loppet.

Ovanpå stallen finns loft som är bemängda med foder och bråte av allehanda slag. Där brukar stallpersonalen sova under varma sommarnätter. Då och då har det väl hänt att små Årjängsflickor förförts bland hö och havre och i den fräna doften från hästarna därunder.

Liksom de flesta andra travbanor i Sverige håller Årjängsovalen 1 000 meter. Den ligger på en gammal mosse och är känd för att vara snabb. Flera svenska rekord har satts där.

På innerplanen ligger två domartorn och en gammal fotbollsplan. Idrotten i Årjäng har alltid varit hårt trängd av

travet och en enda gång har fotbollslaget kommit upp i division IV. Sejouren blev ettårig.

Vid upploppet ligger publikplatserna. Det finns inga läktare utan åskådarna grupperar sig på bergknallarna som bildar en naturlig amfiteater. Däremot har travsällskapet byggt en modern restaurang och i samma byggnad håller press och hästägare till.

Restaurangen har inga spriträttigheter och får inte ens servera vin. Personalen har oftast överseende med alla de gäster som har med sig egna flaskor.

Banans högsäsong infaller på sommaren. Enligt amerikanskt mönster anordnas då tävlingar snart sagt varannan dag. Det kommer många turister särskilt från Göteborg och är vädret bra blir omsättningarna höga.

Årets största evenemang är Stora Heatloppet. Det går omkring den 20 juli och brukar locka den svenska eliten. Ett annat storlopp är Erik Perssons Memorial som är förbehållet kallbloden. Tendensen är dock klar — den nordsvenska rasen trängs alltmer ut av den varmblodiga.

Det är inget unikt för Årjäng utan utvecklingen är densamma i hela Sverige.

I stort sett är travsporten ren. Men där det finns lätta pengar att tjäna dit dras också ett klientel som inte alltid är det bästa. Nordmarkens travbana har ingalunda gått fri från skandaler. Det har knappt någon svensk travbana.

Priserna på mindre travbanor är rätt låga. Det innebär att det stundom kan vara frestande för mindre nogräknade individer att istället tjäna pengar på spel. Det kallas på fackspråket "stötkörning". Den oärlige kusken kan då hindra sin häst för att göra sitt bästa under några tävlingsdagar för att låta den vinna när oddset är "det rätta". Sådant har förekommit och förekommer fortfarande.

Doping är en annan företeelse som Nordmarkens travbana har råkat ut för. På grund av dåliga analysmetoder

lyckades inte banledningen avslöja den tränare som uppenbarligen hade gett sina hästar sprutor för att förbättra deras kapacitet.

Men allt detta är undantag. På det hela taget går allt ärligt till på travbanan. Det är därför helt oegentligt att föreställa sig att sporten alltigenom är korrumperad.

Ett bekymmer för banan är att det är svårt att locka dit tränare som vill stationera sina hästar i Årjäng. Samhället ligger mitt i skogen och långt från andra banor. Närmast är det till Åmål — omkring sextio kilometer. Till Karlstad är det hundra kilometer. Tränarna vill därför bosätta sig på platser som ligger bättre placerade i förhållande till andra banor. Det är nämligen omöjligt att försörja sig på en tränarrörelse där hästarna tävlar på enbart en av landets många småbanor. Det gäller att resa runt för att få någorlunda förtjänster.

Årjäng har emellertid en handfull professionella tränare. Alla kommer från bygden. Ingen av dem är särskilt framgångsrik. Det kan bero på att de har fått sina licenser alltför snabbt och inte har tillräcklig erfarenhet. Ofta är det istället Karlstadstränarna som dominerar också i Årjäng.

Självva samhället består i huvudsak av en stor gata med affärer på ömse sidor. Vid torget ligger ett stort kommunalhus där det också finns en polisstation. Som en ö på torget har vi taxistationen och i grannskapet finns vidare Hotell Nordmarken. Det har inte så många rum men en helt tillfredsställande restauration. Där firar vinnarna sin vinst och där dränker förlorarna sina förluster i ett gemensamt saligt rus. Vid något enstaka högtidligt tillfälle kan det till och med förekomma dans på hotellet.

Trots att Årjäng bara har tretusen invånare så finns det ytterligare ett hotell med fullständiga rättigheter. Det är Stora Hotellet som ligger mittemot lasarettet på den lilla avtagsgatan ned mot stationen. Järnvägen är på fallrepet

men fungerar fortfarande. Däremot är den gamla Åmål—Årjängsbanan nedlagd sedan många år.

Fortsätter man Storgatan framåt så kommer man så småningom till sjön Västra Silen. Vid en skyddad vik ligger en förnämlig campingplats. Under travbanans högsäsong bor många entusiaster där.

Runt själva tätorten ligger församlingen Silbodal som också hör till kommunen. Socknen är mycket vidsträckt och går från de djupa finnskogarna ned till dalslandsgränsen. Många gårdar står tomma men många har fått nytt liv genom att ägarna föder upp hästar. Dessutom har man ju kvar skogen och trots sämre konjunkturer ger den i allmänhet god bärgning.

Mycket mer är inte att säga om Årjäng och dess travbana. Allt var lugnt och fridfullt när jag kom dit för att fira min semester.

Tränaren

Jan Lindgren stod i staldörren. Han var tjugoåttio år, håret var rödblont och figuren smärt. Han var klädd i grå överdragsbyxor av smärting och han hade på sig en plastdress i rött med ett gult kors på ryggen. Runt halsen hängde ett tidtagarur i gummifodral.

Det finns många olika slags tränare. En del — rätt många förresten — super och missköter hästarna. Andra behärskar helt enkelt inte sitt yrke. De har fått dålig utbildning och vet inte hur de skall handskas med sitt dyrbara levande material. Många är skickliga tränare men dåliga kuskar. Deras hästar skiner av välmåga men får aldrig göra sig själva rättvisa eftersom deras chanser aldrig blir rätt tillvaratagna i lopp.

Och så finns det goda tränare som dessutom är förnämliga kuskar. Sådan var Jan Lindgren. Han var tränaren på modet i Värmland. Han hade massor av hästar i träning och en av dem var den treårige hingsten Stilst. I programmen stod det att hästen ägdes av Stall Stilst som var en pseudonym för journalisten Karl Berger.

— Hej, Kalle, sade Lindgren. Jaså, du har hittat hem till Årjäng. Stilst har boxen längst in till vänster.

— Hur verkar han, frågade jag.

— Jag tycker att han artar sig bra, svarade han. Han arbetar ledigt kring 1.26. Jag tror han vinner i kväll.

Det lät ju bra. Jag hade gått och köpt Stilst efter en högst oväntad V 5-vinst på Solvalla. Hästen hade varit okristligt dyr och nu var det faktiskt dags att han började amortera på skulden.

— Hur många hästar har du med i år?

— Jag tog med tjugo. Brorsan ligger här och sköter filialen. Där är han förresten.

Håkan Lindgren var rätt lik sin bror. Han hade samma röda hår men han var lite sattare till växten. Han var två år äldre än brodern men hade aldrig haft dennes framgångar. Håkan var en duktig hästkarl och en gång hade han haft tränarlicens men det gick inte så bra. När Jan sedan kom riktigt i smöret började Håkan arbeta hos honom och fungerade nu som en sorts hjälptränare.

Håkan sträckte fram en kraftig väderbiten hand och hälsade.

— Jaså, vi har Stockholmsfrämmande, sade han. Har du semester?

— Ja, svarade jag. Jag stannar här en månad.

— Är Sam Boy klar, frågade Jan.

— Visst, sade Håkan. Kör ut Sammen!

Det sista ropade han inåt stallet och en flicka i sjutton—artonårsåldern ledde ut Sam Boy som var en av Jans reklamhästar. Det var en gammal Prins Sam-avkomma som vid åtta års ålder hade vaknat till liv hos Lindgren och hade sprungit in sjuttiofemtusen på mindre än två år.

Flickan höll fuxen stadigt vid huvudet. Trots sin ålder var Sam Boy en buse. Han hade massor av överloppskraft som han försökte använda till att slå ner tösen med sina framben. Hon talade vänt till sin ilskna skyddsling som så småningom lugnade sig litet.

— Prova honom i ordentligt heat, sade Jan till sin bror.

Det hörde till Jan Lindgrens metoder att nästan aldrig själv träningsköra hästarna. Det överlät han i allmänhet åt stallpersonalen.

Håkan svängde sig upp i sulkyn och Sam Boy satte iväg ut mot banan som han skulle ha fått eld under svansen.

Jan skrattade.

— Det där en riktig galning, sade han och det låg värme i rösten. När jag fick honom i träning var han helt omöjlig. Fullständigt livrädd när han såg en sulky.

— Hur fick du honom på andra tankar, undrade jag.

— Mat och lämpor, blev svaret. Kom nu så går vi fram till räcket och ser hur Sammen klarar sig när Håkan heatar honom. Kom med du också Anette.

Anette var tydligen flickan som skötte Sam Boy. Hennes passhäst som det heter. Det var en snygg tjej. Hon hade blå jeans och en stor utanpåskjorta.

— Ja, du har väl träffat Håkans fru, sade Jan.

— Nej, faktiskt inte, medgav jag. Jag visste inte att han hade en så ung fru.

För första gången öppnade hon själv munnen.

— Jag är äldre än jag ser ut, sade hon. De flesta tror att jag är högst arton men faktiskt är jag tjugotre år.

Jag muttrade något lämpligt till svar.

— Tror du mig inte, frågade hon.

— Det är klart att jag tror dig. Varför skulle jag inte göra det?

— Inte vet jag.

Vi var framme vid räcket. Vi ställde oss precis vid utgången ur stallkurvan. Det luktade fränt men inte helt obehagligt från en gödselhög omedelbart bakom oss. Ett par kattungar snodde runt på marken helt obekymrade om det kryllande livet runt omkring dem.

Sam Boy fick till en början ta ett par uppmjukningsvarv. Han hade fortfarande små hyss för sig och travade med så kallad slagrem. Den var spänd över hans röda bak och skulle hindra honom från att sparka kusken bakom honom.

Jan Lindgren kontrollerade på klockan att det inte gick för fort. När Sammen travat ytterligare ett varv så ropade Jan till sin bror.

— Ge honom tvåtusen i trettio-tempo och låt honom speeda sista fem.

Håkan körde bakvägen till upploppet. Där voltade han med hästen ett par varv och så startade han. Sam Boy "lade" sig ned och travade. Han vräkte sig fram och kusken hade uppenbara svårigheter att hålla farten nere.

Efter ett och ett halvt varv gav han så Sammen fria tyglar. Hingsten blev ännu lägre och nu såg man att det verkligen gick fort. När ekipaget passerade måldomartornet tryckte Jan Lindgren av sin klocka. Han tittade på den och verkade inte riktigt tro på vad han såg.

— Gick det fort, frågade jag.

Han svarade inget utan sträckte fram klockan och lät mig titta. Visaren stod på 37 sekunder. Det innebar att Sam Boy hade travat sista femhundra efter 1.14.

— Är du säker på att du knäppte av vid rätt stolpe?

— Jag brukar inte se fel. Tog du någon tid, Anette?

Flickan stod med ena handen i fickan. Hon drog upp en klocka och kontrollerade.

— Jag har drygt 1.14 sista fem, sade hon. Han är bra nu, Sammen.

Jan Lindgren såg fortfarande klintrogen ut men böjde sig för bevisningen. Samtidigt kom Sam Boy instormande på stallbacken i full karriär. Håkan slet förtvivlat i tyglarna men fuxen var starkare. Han passerade oss på ett par meters avstånd och blicken var vit och vild. En sekund senare brakade han rätt in i staldörren med huvudet före. Håkan flög ur sulkyn men fortfarande höll han krampaktigt tag i tömmarna.

Sam Boy studsade tillbaka från dörren. Ett ögonblick stod han på stela ben men så dråsade han ihop på marken. Han sparkade ett par gånger med bakbenen och jag kom att tänka på några filmbilder av Ingemar Johansson efter den första förlusten mot Floyd.

Jan hade hela tiden stått som paralyserad. Nu rusade han fram till den liggande hästen och lyfte på hans huvud. Så vände han blicken mot sin bror som låg ett par meter därifrån med tygelstropparna lindade runt sina kraftiga händer.

— Han är stendöd, sade Jan. Hur i helvete kör du?

Håkan reste sig upp så han satt i gruset. Ena armen var fullständigt sönderskrapad. Han såg helt oförstående ut och verkade inte fatta vad som hänt.

— Det var omöjligt att hålla honom, muttrade han till slut. Han var helt vild.

Mycket folk stod nu kring hästkadavret. En storväxt man i ljusblå sommarkostym var i centrum för allas uppmärksamhet. Jag kände igen honom. Han var porrförläggare och hette Bengt Ring. Han var dessutom Sam Boys ägare.

Ägaren

— En sån djävla tur att han var försäkrad, sade Ring och kastade en cigarettfimp över axeln.

Ring var väl ungefär trettio år. Han påstods vara mycket förmögen.

Jag måste säga att jag blev lite förvånad över Rings reaktion. Han var känd för att vara svår att göra till lags. Inte minst hade många travtränare fått erfara det. Han brukade ganska ofta flytta sina hästar efter någon kontrovers. Ibland hade det rört sig om rena bagateller men Sam Boys död verkade inte beröra honom särskilt mycket.

— Du har inget att förebrå dig, sade han till Håkan Lindgren som fortfarande satt kvar i gruset men som reste på sig när hästägaren tilltalade honom.

— Jag såg att du gjorde vad du kunde, fortsatte Ring. Vad tog åt honom egentligen?

— Jag vet inte, svarade Håkan. Sammen varken hörde eller såg när jag väl började att köra fort.

Jan Lindgren satt fortfarande på huk vid den döda hästens huvud. Han strök ett par gånger över mulen som fortfarande såg fuktig ut. Det hängde vit fradga i hästens mungipor.

— Jag tror att jag skall begära obduktion, sade han. Journalisten i mig vaknade.

— Tror du att han var dopad, frågade jag.

— Ja, vad skulle det annars vara. Så där uppför sig ingen frisk häst.

Det hördes några instämmanden från de många åskådarna till dramat. Dock inte från Ring.

— Varför skulle han vara dopad? Det har väl hänt förut att hästar har blivit kollriga och rusat på dörrar. Förresten är det fortfarande min häst och jag vill inte ha någon obduktion.

— Är du rädd att det skulle bli positivt utslag?

Det var Anette Lindgren som hade ställt frågan. Den var oförsämd i och för sig men tonen var etter värre.

— Vad i helvete har jag att vara rädd för? Det är väl för fan inte jag som har ansvaret i stallet.

— Nej, det är jag, sade Jan. Och om jag vill ha obduktion av en häst som dör hastigt så får jag det också. Det skall jag nog bli man för. Sedan får du vara så rädd som helst om dina försäkringspengar. Anette! Vill du försöka få tag i veterinärn.

— Hur många hästar har jag hos dig, frågade Ring.

— Sex, svarade Lindgren. Vill du flytta dem så gärna för mig.

Men mirakulöst nog så nappade inte Ring på Lindgrens utkastade krok. Han tittade sig i stället fåraktigt omkring.

— Det är klart att du gör som du vill, sade Ring. Jag tyckte bara att det var onödigt att ställa till så mycket väsen för att en gammal häst springer och bryter nacken av sig.

— Du har tjänat sjuttiofemtusen på mindre än två år på den hästkraken.

Det var återigen Anette som talade och rösten var fortfarande full av avsmak. Ring stirrade på henne men sade ingenting. Han lämnade cirkeln runt hästen och gick till sin bil.

— Jag åker ner och äter, sade han. Jag är tillbaka till tävlingarna i kväll.

Jan Lindgren nickade till svar och vände sig till Anette.

— Jag sa ju åt dig att gå efter veterinären.

— Han är redan på väg, upplyste någon bland åskådarna. Det kommer en lastbil så vi kan få bort hästen också.

Efter en stund så kom veterinären. Han var en liten korpulent man med närsynt blick. Han gjorde en flyktig undersökning av Sam Boy. Bland annat lyfte han upp huvudet och stirrade hästen in i de brustna ögonen vad han nu trodde sig vinna med det.

— Jag vill att hästen skall obduceras, sade Jan Lindgren.

— Ja, det tycker nog jag också är bäst, svarade veterinären. Det är väl bäst att vi kontaktar måldomaren först.

Måldomare på banan var en av samhällets tandläkare. Han hade haft den ledande befattningen vid anläggningen så länge någon kunde minnas. Han hade namn om sig att inte begripa något av den sport han hade ägnat sig åt i så många år. Däremot var han representativ och gjorde nog på så sätt travsällskapet en hel del nytta.

— Tror du att han har kommit till banan än, undrade Lindgren.

— Nej, det har han väl inte. I alla fall måste vi ha undan häster så länge. Den måste skickas till Veterinärhögskolan om den skall obduceras. Jag tror jag har ett utrymme på gården där han kan ligga.

Veterinären bodde en bit utanför Årjäng där han drev hunduppfödning på sin gård.

Under tiden hade en lastbil kört fram. Med hjälp av en kran baxades hästkadavret upp på flaket och bilen for iväg

Långsamt upplöstes folksamlingen utanför Lindgrens stalldörr. Tränaren, hans bror och hans svägerska gick in i stallet och jag följde med. Stämningen var tryckt. Värst var det för Håkan Lindgren. Han gick som i dimma. Hans hustru försökte ta honom i handen men han ryckte undan den.

— Det var inte ditt fel, sade hon. Eller hur, Janne?

— Nej, det kunde ha hänt vem som helst.

— Nej, det tycker jag själv också, sade Håkan. Men jag kan inte hjälpa att jag i alla fall känner det som mitt fel. Sammen pullar ju jämt men den här gången var det värre än någonsin. Det var som att försöka hålla in en bil. Och naturligtvis så skulle det hända en av Rings hästar.

— Bry dig inte om Ring, fräste Anette. Han brydde sig inte om hästen ett dugg. Han är bara rädd att det skall krångla till sig med försäkringen.

— Tror du att det var han som dopade Sam Boy?

Hon såg förvånad ut över min fråga. Den möjligheten hade tydligen aldrig gått upp för henne.

— Varför skulle han göra det? Det var ju hans häst.

— Det skulle väl inte vara första gången i så fall. Han kanske ville att Sam Boy skulle göra bort sig i kväll och sedan spela på någon annan häst.

— Nej. Det tror jag inte på, sade Jan Lindgren.

Visserligen är han odräglig men så långt tror jag inte han skulle gå.

Ingen sade något mer på en stund. Håkan plåstrade med hjälp av Anette om sin sargade arm och Jan satte sig på en stol. Han satt tyst med slutna ögon. Jag lät dem vara och tog en titt på min Stilst. Han såg pigg ut och åt glupskt av sin havre. Jag smusslade åt honom en sockerbit som han accepterade efter noggrann inspektion.

Jag hörde någon komma in i boxen. Det var Anette.

— Han ser fin ut, sade hon. Går allt som det ska så vinner han lätt ikväll. Men nåt odds blir det inte. Han är tippad i alla tidningar efter det senaste jobbet.

Stilst knuffade omilt till mig med nosen. Han krävde mer socker och fick en bit. Flickan var fortfarande kvar.

— Du verkar inte vara någon vän av Bengt Ring, sade jag.

— Nej, jag avskyr honom.

— Varför det, då?

Hon drog på svaret.

— Jag tycker inte om den typen av människor, sade hon till slut. Han tänker bara på pengar.

— Men det är han väl inte ensam om?

— Nej, men han kan göra nästan vad som helst för att få sin vilja igenom. Totalt hänsynslös.

— Nu lät han i alla fall sina hästar vara kvar hos Jan trots att han i och för sig hade orsak att flytta dem.

— Han hade väl sina randiga skäl, svarade Anette.

Hon var mycket tilldragande i sin ilska. Faktiskt var hon det.

Jag noterade temperamentsutbrottet och gick ut till Jan och Håkan. De satt och pratade men avbröt samtalet när jag kom. Håkan hade nu ett stort plåster på underarmen.

— Jag sa just till Håkan att han skall köra ikväll, sade Jan. Han har ett par uppsittningar men han ville slippa dem. Jag tror att det är bäst att han kör.

— Det tror jag med, samtyckte jag.

Håkan suckade djupt.

— Jag vill förbanne mig aldrig se en häst mer, sade han.

Därefter gick han ut i stallgången och började linda bandage kring benen på den häst som stod uppbunden där. Jan smålog.

— Håkan är hästgalen. Han stannar i det här jobbet så länge han lever.

Jag beslöt att pumpa Jan en smula. Jag var faktiskt lite intresserad av Anettes bakgrund.

— Varifrån kommer Anette?

Han tittade på mig.

— Från Karlstad, sade han. Det är en fin tjej. Hon är student och borde inte gå och jobba i ett travstall. Men hon är lika hästtokig som Håkan.

— Hur fick han tag i henne då, undrade jag.

— Hon har sprungit i mitt stall i många år och så gick det som det gick. Du kanske inte vet att hon en gång var förlovad med Bengt Ring.

— Nej, det visste jag sannerligen inte. Kanske förklarade detta ilskan mot Ring.

— Varför tog det slut?

— Det vet jag faktiskt inte. Hon tröttnade väl på Ring. Det har jag själv gjort för länge sen. Han köper lik efter lik som han tror att jag skall få att trava.

— Du lyckades ju med Sam Boy.

— Ja, just det. Men för den skull är det inte givet att jag kan göra om det konststycket med varenda nolla som han handlar upp runt om i Sverige.

— Men han har gott om pengar?

— Åtminstone har han haft det tidigare. Jag vet inte riktigt hur han har det nu. Ibland börjar han ligga efter med träningsavgifterna. Det brukar inte vara något gott tecken. Dessutom spelar han hårt och dumt.

— Är han gift?

— Javisst. Det är en snygg brud förresten. Mia heter hon. Vi får prata mer sen i kväll. Nu måste jag titta till hästarna. Ta det lugnt och spela Stilst. Han vinner med en mil.

Det lät ju lugnande. Jag lämnade Lindgrens och gick till det nya stallekaféet där jag åt middag. Runt omkring mig satt det fullt med folk. Sam Boys hastiga död var det allmänna samtalsämnet.

— Ja, var inte den hästen fullsprutad så skall jag aldrig gå på trav mer, sade en göteborgstränare med högröd ansiktsfärg.

Jag var böjd att hålla med honom. Men det skulle väl ta en vecka innan obduktionen var klar. Tids nog skulle jag få besked.

Trodde jag.

Spelaren

Sent omsider vaknade mina slumrande yrkesambitioner och jag tog mig bort till presstornet. Jag ringde upp tidningen och extemporerade in en bit om Sam Boys frånfälle. Jag antydde rätt öppet att hästen var dopad.

Därefter gick jag ned på publikplatserna där folk började samlas trots att det var en timme till första start. Jag fortsatte mot stallbacken förbi de naturliga läktarna på de många bergknallarna.

— Har du några idéer, Kalle?

Jag gick försjunken i tankar och fattade först inte att det var till mig som frågan ställdes. Men jag kände igen rösten. Den tillhörde en nästan sjukligt korpulent man som satt på en vit soffa med ett tidtagarur i handen.

— Hej, Bjarne, sade jag. Hur är det?

— Hopp om livet.

Bjarne Svensson var en gammal skolkamrat till mig. Vi tog realen samtidigt. Då och då träffades vi på någon travbana. Han kallades aldrig något annat än Järnvägarn. En gång i världen hade han nämligen jobbat på SJ. Numera var han spelare på heltid. Hästar och poker.

— Hur går affärerna, undrade jag.

— Så där. Jag tänkte att du kunde bjuda på ett par vinnare.

— Spela Stilist, sade jag.

— Jag kan lika gärna gå till banken och byta pengarna, blev svaret. Han ger ju knappt pengarna tillbaka. Jag har hört att han redan kan tjugofem och då finns det inget emot. Om ni vill vinna förstås.

Järnvägarn tillhörde den typ av spelare som aldrig tar något för givet. Genom åren hade han blivit mästare i konsten att vara med på snart sagt alla stötar. Genom idogt lyssnande och pricksäker intuition lyckades han för det mesta luska ut när någon kusk var "ute" för att göra snabba pengar via en totokupp.

— Jag tror inte att du behöver vara rädd för att Janne Lindgren inte vill vinna, svarade jag.

Han suckade djupt.

— Man skall aldrig lita på travkuskar, sade han. Gjorde man det skulle man inte få tillbaka en krona. Men du spelar ju inte längre så du har inget att bekymra dig för.

Det hade han rätt i. Inte alltid hade det varit så. För några år sedan var speldjävulen nära att få mig i sina garn men jag slapp undan i tid.

— Minns du när dalslänningarna åkte till Åby med sina kallblod och bestämde vem som skulle vinna på vägen ner. Det var härliga tider. Jag låg bra till hos en av gubbarna och han tipsade mig mot ett löfte att jag inte skulle spela mer än femhundra på varje vinnare.

— Höll du avtalet då?

— Ja, utom en enda gång. Då lassade jag in tretusen på en häst som var helt klar. Felet var bara att Alf Dahlroth hade en luring som gick ändå fortare.

— Synden straffar sig själv, moraliserade jag.

— Åtminstone den gången.

— Men du måste väl hålla med om att sporten är renare nu?

— Det tvivlar jag på. Jag tror bara att metoderna blivit finare.

Svensson reste sig mödosamt. Det var svårt att tänka sig att han en gång var en lovande sprinter som utan träning sprang hundra meter på 11,2. Han stoppade kronometern i fickan.

— Var du på väg till stallbacken, frågade han.

Jag nickade. Tillsammans passerade vi spärren där vakten vinkade förbi oss utan att kräva att få se stallkortet. Jag var som hästägare och journalist berättigad till inträde men det var väl tveksammare med Järnvägarn.

Just detta är kanske en av de stora nackdelarna med svensk travsport. Det vimlar av folk på stallområdena. Det är människor som egentligen inte har något där att göra. Kontrollen är mycket, mycket hårdare i exempelvis USA vilket inte hindrar att maffian där gör sig stora pengar just på hästsporten.

Vi gick in på stallkaféet. Vi trängde oss fram till disken.

— Vill du ha en öl, frågade jag Järnvägarn.

Han skakade på huvudet.

— Nej, jag tar kaffe i stället.

Då kom jag ihåg att han aldrig smakade något starkt. Jag köpte en mellanöl för vilken etablissemangen betingade sig ett löjeväckande högt pris.

Svensson köpte kaffe och tre bakelser. Han älskade sötsaker och var tydligen en tvångsätare.

Det var inte mer än en timme till första start nu och hästtransporterna började komma. Stora mastodontiska bilar från Karlstad och Örebro, illa medfarna fordon från när och fjärran och ett otal personbilar med hästfinkan som påhängsvagn.

Svensson satte i sig sina grönäckliga bakelser och jag min öl. Vi fortsatte till Lindgrens stall. Tränaren såg inte alltför entusiastisk ut när vi dök upp.

— Kan du rita i programmet åt mig, frågade Svensson.

Lindgren verkade irriterad.

— Egentligen tippar jag bara åt mina hästägare, sade han.

— Det är väl inte bara dom som spelar på dina hästar, replikerade Järnvägarn med sin egendomliga diskantröst.

— Det har du ju rätt i förstås, medgav Lindgren.

Han fick Svenssons program och började föra in sitt tips. Överallt är det en plåga för tränarna detta att vara alla tipsjägare till lags. Hästägarna brukar förstås komma i första hand men vem vet när en storspelare som Järnvägarn får för sig att köpa en häst.

En tränare är inget annat än en småföretagare och de har inte råd att stöta sig med presumtiva kunder.

Det tog Jan Lindgren ett par minuter att tippa de åtta lopp. Han tvekade sällan utan prickade snabbt för de hästar som han trodde skulle bli kvällens vinnare.

Svensson fick tillbaka programmet. Han bläddrade igenom det med samma outgrundliga ansiktsuttryck som han brukade använda när han spelade poker. Han var en fenomenal kortspelare. Det visste jag av egen erfarenhet. Han hade en medfödd talang som gjorde att han kunde komma ihåg flera år gamla givar.

Han stoppade programmet i bakfickan på sina väldiga specialsyddade byxor. Det fanns ingen konfektion som passade hans omfångsrika kroppshydd.

— Inga outsiders precis, sade han lite misslynt.

Lindgren log. De vita tänderna lyste till i selkammarens dunkel.

— Nej, jag tippar dom som jag tror ska vinna.

Den andre såg mycket klentrogen ut. Han tackade i alla fall för hjälpen och lämnade stallet för att fortsätta till nästa tränare. Sedan skulle han säkert fråga några hästägare, ett par lärlingar och eventuellt någon funktionär.

För Järnvägarn var hasarden inget tidsfördriv utan ett yrke. Han var en bra yrkesman som inte ville lämna något åt slumpen. Han garderade sig mot alla möjligheter.

— Känner du honom väl, frågade jag Lindgren.

— Sådär. Han har ju sprungit här på stallbacken så länge jag kan minnas.

— Han verkade inte lita så värst mycket på dina tips.

— Nej, det gör han aldrig, sade han. Det är inget att göra åt det.

— Blir du inte förbannad på alla tipsjägare?

— Jovisst men vad ska man göra. Får de inte sin vilja fram anar de omedelbart något djävlskap och så är ryktesspridningen igång. Det har jag inte råd med.

— Tror du inte att de ibland kan ha goda skäl för sina misstankar?

Lindgren dröjde lite med svaret.

— Jovisst kan de ha det, sade han sedan.

Han såg hastigt upp på mig.

— Kom ihåg att jag nu talar till dig som hästägare och inte som journalist, tillade han. Men du vet lika bra som jag att det händer saker och ting då och då.

— Varför det tror du?

Lindgren pekade med tummen mot väggen till det närmaste stallet. Där huserade hemmatränaren Sven Nilsson.

— Missförstå mig inte nu men vi tar Svenne som ett exempel. Han har tio hästar i träning. Ingen av dom är nån stjärna. På ett år kanske han kör in sammanlagt femtiotusen. Han får tio procent och träningsavgifterna. Själv körde jag i fjol in över sexhundra tusen. I rent netto efter alla avbränningar hade jag väl drygt femtiotusen. Gör samma kalkyl på Svennes siffror så förstår du kanske vad jag menar.

— Att frestelsen kan bli för stor för somliga.

— Nånting i den vägen, ja.

— Men går det inte att få undan pengar på själva träningsavgiften.

— Inte utan att det går ut över hästarna. Hungriga och halta hästar springer inte in några pengar, det garanterar jag.

Jag lämnade selkammaren samtidigt som Jan tog fram en termosflaska och hällde upp en mugg kaffe. Han frågade om jag också ville ha men jag tackade nej.

Ute på stallgången jobbade redan Anette med Stilst som skulle ut redan i första loppet. Han stod där och klippte lite med öronen men var annars ytterst flegmatisk.

Anette tittade upp mot mig och log.

— Han är så lat att det är rent sagolikt, sade hon. Men hellre det än en het häst.

— Har du sett till Ring nåt mer, frågade jag och klappade hingsten på halsen.

— Nej, men han dyker väl upp så småningom. Vore jag Jan skulle jag säga upp hans hästar. Du vet väl förresten att jag har varit förlovad med honom.

Jag blev lite överraskad över att hon själv tog upp ämnet.

— Jag hörde nån säga det, svarade jag.

— Jan?

— Tror det.

— Jag var ung och dum och imponerad av hans pengar och bilar.

— Du behöver inte bikta dig för mig, sade jag. Men varför tog det slut förresten?

— Jag träffade Håkan. Det är en fin kille.

På något sätt gick hon ner i gamla invanda försvarsställningar när hon sade det där.

— Det tvivlar jag inte alls på. Var är Håkan?

— Han är och käkar. Jag såg att du kom ihop med Järnvägarn. Känner du honom?

— Javisst. Han är från Årjäng. Vi är gamla skolkamrater.

— Han är spelare på heltid, va?

— Ja. Varför frågar du det?

— Jag bara undrade. Jag har sett honom tillsammans med Ring nån gång.

— Det är väl inte så konstigt. De spelar ju rätt hårt bägge två.

— Jag har inte sagt att det är konstigt heller.

Hon spände fast sulkyn. Allt gick invant och rutinerat. Anette var en duktig stallflicka.

— Har du aldrig funderat på att köra själv? Det får ju tjejer numera.

— Vill inte helt enkelt.

Hon vände sig inåt stallet och hojtade på Jan.

— Han är klar nu, sade hon. De ringer snart in till första loppet. Försök att för en gång skull komma i tid till defileringen.

Anette använde en nästan moderlig ton till Jan. Det hände ganska ofta att han fick böta en femtiolapp för "sen ankomst till defilerings" som det stod i domarrapporterna.

Det tog en halvminut och Lindgren kom ut i stallgången. Han var som vanligt mycket elegant. Han fick tömmarna av Anette och körde ut Stilist på stallbacken.

Jan Lindgren såg ut som inkarnationen av livet självt när han vant svingade sig upp i sulkyn. Håret som stack fram under körhjälmen blänkte till i kvällssolen.

Bilden etsade sig av någon anledning fast vid näthinnan. Många gånger senare skulle jag erinra mig just den situationen.

När Stilist makligt lunkade in på banan fick jag syn på Järnvägarn. Han stod vid räcknet.

Han var i sällskap med Ring.

Sprutan

Jag lämnade stallbacken och återvände till presstornet. Det var bara en kollega som hade kommit.

Kollega och kollega förresten. Egentligen var Erik Olsson inte alls journalist utan biträde på Konsum. Han extraknäckade dock åt en värmlandstidning. Samtidigt brukade han göra sig ytterligare några kronor på att ringa in resultat till TT i Göteborg och ett par stockholmstidningar.

Olsson visste nästan ingenting om trav. När tävlingarna var slut brukade han därför vända sig till någon av experterna. Hans ord var då oföränderligt desamma.

— Vad är det att säga om det här då?

Rörde det sig då om en snäll expert fick Olsson sina upplysningar och satte ihop ett valhänt referat som nästa dag stod i tidningen. Olsson var en mycket oförarglig man men lite påfrestande.

— Hej, hej, hej, sade han då han fick syn på mig.

Jag muttrade något till svar. Helst ville jag slippa ett samtal med honom. Det skulle säkert komma att röra sig om mitt jobb. Möjligen hade Olsson själv någon gång närt en hemlig dröm att få anställning på en stor huvudstadstidning.

Jag gissade rätt. Han förde omedelbart in samtalet på mitt arbete. Hade jag gjort några långa resor nyss? Jaså. Ja. Han hade läst om det i tidningen.

— Det är fint att få resa i tjänsten på det sättet, sade han.

Jag höll med om det. Han pratade på och jag led. Jag hatar att dissekera mig själv och mitt arbete. Jag skriver i en stor morgontidning. På vintern koncentrerar jag mig på skridsko och på sommaren på simning. Som alla andra sportjournalister på stora tidningar får jag resa mycket.

Jag anses vara rätt duktig. Som journalist träffar jag mycket folk som jag måste prata med. På fritiden håller jag mig mest för mig själv.

Möjligen är min bakgrund lite ovanlig. Jag började som allmänreporter på ett annat företag där jag specialiserade mig på politik samtidigt som jag fuskade lite med sport.

Det är nästan exotiskt för en svensk sportskrivare att ha några andra intressen än sport, sprit och flickor. Många bränner ut sig i förtid och är försupna och förgubbade innan de blir fyrtio.

Jag försöker att hålla mig på min kant. Det är inte så lätt men jag tror att det är min chans att överleva som människa. En man jag känner har arbetat över trettio år som sportjournalist. Numera vägrar han att resa ut.

Han är redigerare på tidningen. Han skriver bra poesi som han aldrig försöker publicera. Han har stor matematisk begåvning som han inte utnyttjar. Han har naturlig fallenhet för skulptur. Gustav försöker alltid att övertala mig att hoppa av.

— Du som är intelligent, säger han. Sluta med den här idiotin innan det är för sent.

— Varför håller du själv på, brukar jag fråga.

Han tar sig en öl till och ser lite ledsen ut.

— Det är för sent, svarar han.

Jag hörde i högtalarna att det skulle kallas till start om tre minuter. Det gav mig en anledning att komma ifrån den pratsjuke Olsson.

— Jag går ner och spelar en tia, sade jag.